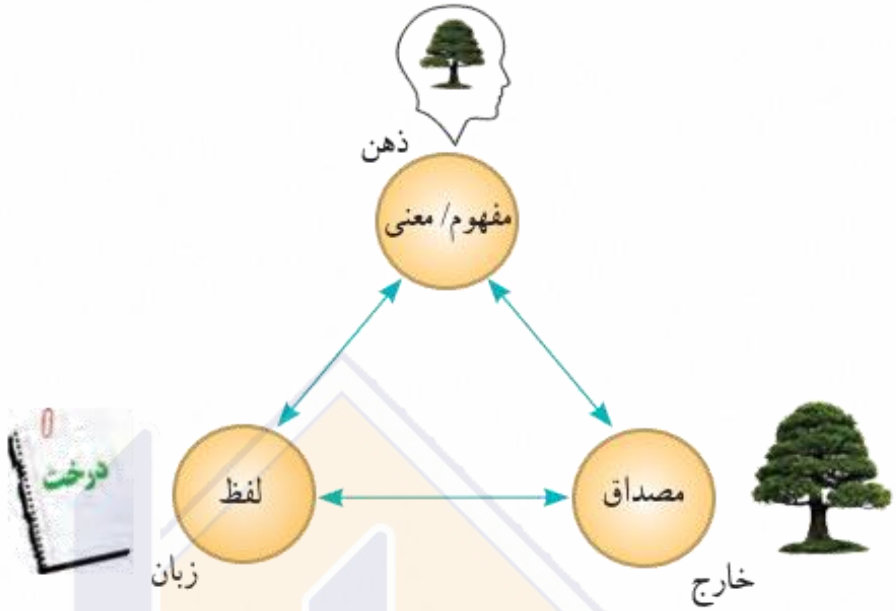

گفتار با بیان و انتقال افکار به دیگران به واسطه ارتباط سه حیطه حاصل می شود :

ذهن : جایی که معنا و مفهوم یا تصور در آن قرار دارد.

زبان : حیطه ای که مفاهیم ذهنی به واسطه ی الفاظ بیان می گردند.

عالم خارج : حیطه ای که مصداق و نمونه ی واقعی مفاهیم و تصورات در آن یافت می شود.

حیطه ی زبان و ذهن : لفظ و معنا

حیطه ی ذهن و عالم خارج : مفهوم و مصداق

خطای در الفاظ و معنای آن ها ، می تواند باعث خطا در اندیشیدن (تعریف و استدلال) شود ؛ به همین دلیل علم منطق توجه خاصی به زبان دارد اما نه از منظر دستور زبانی و قواعد صرفی و نحوی بلکه تنها به اصول کلی در زبان می پردازد.

درس اول : منطق ؛ ترازوی اندیشه

✔ **هدف** علم منطق : جلوگیری از خطای اندیشه

✔ **تاکید** منطق : آموزش شیوه درست اندیشیدن

- **خطای اندیشه = مغالطه = سفسطه**

- مغالطات انواع گوناگون و بی شماری دارند که ممکن است عمدی یا غیرعمدی باشند
- ذهن انسان به صورت طبیعی بر اساس قواعدی می اندیشد و بدون دانستن نام های این قواعد، آنها را در زندگی خود به کار می برد.
- مغالطه همان خارج شدن تفکر از فرایند طبیعی اندیشیدن است که ممکن است برای هر انسانی رخ بدهد
- منطق‌دانان این قواعد را کشف کرده اند و به صورت علم منطق در اختیار ما قرار داده اند.
- ذهن همواره در معرض لغزش قرار دارد و معمولاً در استدلال های پیچیده یا تعریف دقیق اصطلاحات خاص، دچار اشتباه می شود.
- دانستن منطق باعث می‌شود سریع‌تر و دقیق‌تر مغالطات را شناسایی کنیم
- در صورت درست به کار گرفتن قواعد منطق ، می توان از خطای فکری مصون ماند

۱- چه تعداد از عبارات زیر پیرامون علم منطق نادرست است ؟ (آزمون خیلی سبز)

الف) تسلط بر آن با تمرین و ممارست سبب از بین بردن لغزش های ذهن می شود

ب) انسان حتی بدون فراگیری آن نیز قادر به تفکر است

ج) مفاهیم جدیدی شناسایی می کند تا مورد استفاده علوم مختلف قرار گیرد

د) ممکن است انسان بدون آموزش منطق ، در استدلال های پیچیده دچار خطا نشود

ه) با تاکید بر آموزش شیوهٔ درست اندیشیدن مارا در جلوگیری از خطاهای عمدی برحذر می دارد

۱) ۲ ۲) ۳ ۳) ۴ ۴) ۱

۲- علت ضرورت یادگیری علم منطق چیست ؟ (آزمون خیلی‌سبز)

۱) هرکس که منطق بداند از بیماری ذهن مصون می ماند و دچار خطای اندیشه نمی شود

۲) قواعد ابداعی منطق دانان به ما کمک می کند که بهتر و کارآمدتر بیاندیشیم

۳) بدون آموختن منطق توان درست اندیشیدن را از دست خواهیم داد

۴) انسان گرچه به صورت طبیعی منطقی رفتار می کند اما همواره در معرض لغزش است

منطق‌دانان چگونه راه های جلوگیری از خطای اندیشه را به ما نشان می دهند ؟

- توضیح قواعد حاکم بر ذهن
- بیان روش های جلوگیری از مغالطات
- آموزش درست اندیشیدن

- تحلیل و صورت بندی مغالطات رایج و غیر رایج به منظور پیشگیری از لغزش های ذهنی
- بازشناسی و مدون سازی قواعد عام اندیشیدن صحیح و تمایز آن ها از قواعد جزئی علوم خاص
- دسته بندی و طبقه بندی انواع خطاهای استدلالی و طراحی معیارهایی برای تشخیص آن ها از یکدیگر

ویژگی های علم منطق :

- اختراع نشده بلکه کشف و دسته بندی شده است
- منطق علمی کاربردی است که تبحر در آن به تمرین و ممارست نیاز دارد
- دانش منطق ، ابزاری در خدمت سایر علوم و دانش هاست و خود حقیقتی را بیان نمی کند
- منطق به سوالات علوم پاسخ نمی‌دهد و در محتوای آنان را تامین نمی‌کند بلکه تنها شیوه تفکر صحیح را آموزش می‌دهد

۳- کدام عبارت درست است ؟ (آزمون قلمچی)

۱) آموزش علم منطق موجب گسترش معلومات انسان ، اعم از تصوری و تصدیقی ، نمی شود

۲) علم منطق جز خودش محتوای هیچ علمی را بررسی نمی کند ، حتی فلسفه

۳) کاربرد طبیعی قواعد تفکر توسط ذهنِ انسان ، او را از دانستن نام آن قواعد بی نیاز کرده است

۴) ارزیابی اندیشه های فلسفی تنها کاربرد علم منطق در علوم مختلف است

۴- کدام گزینه پاسخ مناسب تری به سوال زیر می دهد ؟ (آزمون قلمچی)

«چرا انسان ها در سراسر زندگی به دانش منطق نیاز دارند؟»

۱) با تسلط بر دانش منطق می توانیم در اقناع دیگران موفق تر باشیم

۲) با تسلط بر منطق و به کار بستن مهارت های حاصله از دانش منطق ، تصمیمات درست تری خواهیم گرفت

۳) چون منطق قواعد ذهن و شیوهٔ کارکرد آن را توصیف می کند

۴) چون با کاربرد منطق و تسلط بر آن می توان از همهٔ خطاهای ذهنی دور ماند

تشبیهات به کار رفته در درس :

مغالطه در منطق ← همچون ← بیماری در پزشکی (از دچار شدن به آن برحذر بود)

منطق ← همچون ← علم پزشکی (پیشگیری و درمان بیماری)

آموختن منطق ← همچون ← آموختن دوچرخه سواری (نیازمند تمرین عملی است ، نه دانستن نظری)

منطق ← همچون ← سیستم کنترلی خودرو (ابزاری در خدمت سایر علوم) ، در برابر مشکلات هشدار می دهد

منطق ← همچون ← شاقول بنّایی (ابزاری در خدمت سایر علوم) پدیدآمدن بنای فکری مستحکم

۵- کدام گزینه عبارت زیر را به درستی تکمیل می کند ؟

«منطق همچون ..... است زیرا .....»

۱) رانندگی / مطالعه و یادگیری تئوری نقشی در تسلط بر آن ندارد

۲) سیستم کنترلی خودرو / در برابر موانع به ما هشدار می دهد و سبب حرکت برای رفع آن ها می شود

۳) شاقول بنّایی / نقشی در پیشبرد محتوای سایر علوم ندارد

۴) پزشکی / هدف مشترک آن ها ازبین بردن بیماری است یکی برای جسم و دیگری برای ذهن

اقسام علم ، آگاهی و دانش : تصور و تصدیق

تصور

آگاهی و ادراک ما نسبت به مفاهیم (جمله بدون فعل **ربط**) ، هرآنچه در ذهن قابل تجسم است.

تصور = مفهوم = معنا = صورت ذهنی

مانند : دیوار ، گل ، کرج ، اسب ، پسر با ادب ، مردی را که دیروز دیدم ، لباسی که دوستش داشتم و...

* تصور می تواند یک کلمه یا مجموعه ای از کلمات باشد که به یک تصور اشاره می کند.

تصدیق

عبارتی که تصوری را به تصوری دیگر نسبت می دهد یا از آن سلب می کند **(جمله با فعل ربط)**

مانند : هوا آلوده است ، علی خوشحال است ، یک خودکار خریدم و...

* تصدیق ، جمله ایست با فعل ربطی ، که در آن حکم و قضاوت وجود دارد یعنی اوصافی که به مفاهیم نسبت داده می شود یا از آن ها سلب می شود ، قابلیت صدق و کذب دارد (یا درست است یا غلط)

تصدیق **حداقل** داری سه تصور است

تصدیق = جمله خبری = قضیه

جمله خبری معنادار که قابلیت صدق و کذب دارد

روش تشخیص تصور از تصدیق :

- تصورات اگر مجموعه ای از کلمات باشند ، شبیه یک جمله **ناتمام** هستند ؛ ولی تصدیق ها یک جمله **کامل** اند.
- در خصوص تصورات صدق و کذب بی معنی است اما تصدیقات می توانند درست یا غلط باشند.
- از تصدیق می شود پرسید ((چرا)) اما از تصور می شود پرسید ((چیست))

اقسام تفکر : تعریف و استدلال (دو حیطهٔ اصلی منطق)

تعریف

درک چیستی یک تصور مجهول با استفاده از چند تصور معلوم (پاسخ به سوال چیستی)

مثال : مثلث چیست ؟ شکل سه ضلعی

انسان چیست ؟ حیوان ناطق

استدلال

درک چرایی یک تصدیق مجهول با استفاده از چند تصدیق معلوم (پاسخ به سوال چرایی)

مثال : من نمی توانم رانندگی کنم. چرا ؟

اگر گواهینامه نداشته باشی نمی توانی رانندگی کنی

تو گواهینامه نداری

پس تو نمی توانی رانندگی کنی

تحصیل باما

۶- کدام گزاره دربارهٔ علم منطق و دو بخش اصلی آن درست است ؟ (آزمون قلمچی)

۱) منطق تعریف اصطلاحات علوم مختلف را به شیوهٔ درست بیان می کند

۲) در تعریف ، به کمک تصورات مجهول به تصور معلوم دست می یابیم

۳) دانش منطق بر اساس نوع آگاهی های ذهن و فرایند اندیشه به دو حیطه تقسیم می شود

۴) هر تصوری که دربارهٔ جهان پیرامون مان داریم ، به واسطهٔ یک تعریف معلوم شده است

۷- برای روشن ساختن عبارت مطرح شده در کدام گزینه از تعریف استفاده می شود ؟ (آزمون قلمچی)

۱) که تواند که دهد میوهٔ الوان از چوب ؟

۲) من چه در پای تو ریزم که پسند تو بود ؟

۳) عاقلان را اشاره ای کافی است

۴) به چین زلف چو شام تو مایل است دلم

۸- کدام گزینه با استدلال معلوم نمی شود ؟ (آزمون قلمچی)

۱) نه هرکه سر بتراشد قلندری داند

۲) پیش چنین ماه رو گیج شدن واجب است

۳) ز دنیا رفتگان از جان چه دانند

۴) به صورت یار من چون خشمگین شد

۹- برای معلوم ساختن کدام مورد تعریف به کار می رود ؟ (آزمون قلمچی)

۱) انسان در هر چیزی که مشاهده می کند دو جنبه می یابد

۲) ماتریالیست ها و کانت به نفس غیرمادی انسان اعتقاد ندارند

۳) امیرعلی دیروز از رفتار عجیب خواهرش بسیار متعجب شد

۴) ملاصدرا که در زمانه اش تنها بود و کسی او را باور نداشت

۱۰- کدام عبارت درست است ؟ (سراسری ۹۹)

۱) موضوع دانش منطق بر اساس نوع آگاهی های ذهن ، به حیطه های مختلف تقسیم می شود

۲) آموزش و ممارست در فن منطق ، باعث پرورش قوهٔ خلاقیت و توسعه دانش انسان می شود

۳) منطق مانند سیستم های کنترلی خودرو است که آسیب های موتور را نشان داده و باعث حرکت آن می شود

۴) در تصوری مانند درخت که امری واقعی است ، «وجود داشتن» یک ویژگی است که در ضمن تصور موجود است

۱۱- کدام عبارت تعریف محسوب می شود ؟ (سراسری ۱۴۰۲)

۱) دانش منطق ، زمینه ساز دستیابی به مهارت تفکر فلسفی است

۲) استفاده از تصدیق های معلوم برای کشف تصدیق مجهول

۳) با استفاده از وسایل نقلیه عمومی باعث کاهش آلودگی هوا شوید

۴) قواعد تعریف درست را می آموزیم تا احتمال خطا در اندیشه را کاهش دهیم

۱۲- برای معلوم ساختن کدام مورد ، تعریف به کار می رود ؟ (سراسری۱۴۰۲ خارج)

۱) علم و دانش بشری به دو قسم تصور و تصدیق تقسیم می شود

۲) برخی فیلسوفان غربی به وجود نفس غیرمادی اعتقاد ندارند

۳) مکاتب مهم فلسفی که در جهان اسلام مطرح شده اند

۴) انسان در این جهان جاودانه نیست

درس دوم : لفظ و معنا

مغالطه اشتراک لفظ :

در هر زبان گاه چند معنای متعدد به کمک یک لفظ واحد بیان می شود ؛ اگر معنای مورد نظر به واسطه ی شباهت ظاهری الفاظ اشتباه برداشت شود ، دچار مغالطه ی ((اشتراک لفظ)) می شویم.

*** مشترک لفظی در هر سه نوع کلمه ؛ یعنی اسم ، فعل و حرف وجود دارد**

اسم :

شیر جنگل / شیر خوراکی　　لب (عضو بدن) / لب (کناره)　　شانه (عضو بدن) / شانه (وسیلهٔ مو)

دست (عضو بدن) / دست (یک دور)　　ماه تیر / تیر و کمان　　زبان (عضو بدن) / زبان (فارسی)

سیر (عدم گشنگی) / (میوه سیر)　　مهر (محبت) / (ماه هفتم)　　دوش (شب گذشته) / (وسیله حمام)

فعل :

با او هم پیمان گشت / علی به دنبال لباسش گشت

داد : عدل / فریاد / تحویل

توانستن : مهارت / اجازه / قوّت

گرفت : به دست آورد / مبتلا شد / ثبت کرد

زد : کوبید / به ثمر رساند / بیان کرد

برداشت : بلند کردن / از حساب خارج کردن / تلقی کردن

حرف : مانند (با) و (تا)

علی با اتوبوس به سفر رفت / به وسیله

علی با حسام به سفر رفت / همراه با

تا من نگفتم حرکت نکن / شرط

تا شب بهت خبر می دهم / فاصله زمانی

تا نوک قله خواهیم رفت / فاصله مکانی

مغالطه نگارشی کلمات :

در صورت عدم رعایت املای درست کلمات ، حرکت گذاری واژگان شبیه به هم و علائم سجاوندی در نگارش کلمات ؛ احتمال بروز مغالطه ی ((نگارشی کلمات)) وجود دارد.

املای درست :

غالب / قالب صفر / سفر عرض / ارز ثواب / صواب آج / عاج اثاث / اساس

حیات / حیاط خار / خوار حق / هَق سَد / صَد ثواب / صواب

حرکت گذاری :

مِهر / مُهر مِلک / مُلک / مَلِک چِک / چَک قَسَم / قِسم سِیر / سیر

نِشَسته / نَشُسته کِشتی / کُشتی سَحَر / سِحر سُم / سَم

علائم سجاوندی :

علی بیدار است ؟ / علی بیدار است.

استاد آمد. / استاد آمد ؟ / استاد آمد !

ماشین دزدیده شده توسط سعید ، پیدا شد / ماشین دزدیده شده ، توسط سعید پیدا شد

خانواده احمد برای خرید لوازم خانگی از قم ، به شهر ما آمده اند
خانواده احمد برای خرید لوازم خانگی ، از قم به شهر ما آمده اند

بخشش ، لازم نیست اعدامش کنید / بخشش لازم نیست ، اعدامش کنید

۱۳- کار یک ویراستار می تواند منجر به از بین رفتن مغالطهٔ کدام گزینه شود ؟ (آزمون خیلی سبز)

۱) عشق شوری در نهاد ما نهاد که نگو و نپرس

۲) یک همایش پژوهشی درباره اینترنت در تهران برگزار شد

۳) اختلاف میان او و برادرش سه سال است

۴) دهمین و آخرین درس کتاب منطق بسیار ارزشمند و مهم است

نحوه ی دلالت لفظ بر معنا در جملات :

دلالت به معنای حکایت گری و راهنمایی است و مراد از دلالت یک لفظ بر معنا آن است که ذهن انسان با شنیدن آن لفظ به چه معنایی منتقل می شود.

انواع دلالت :

۱- مطابقی : زمانی که معنای کامل و اصلی لفظ مورد نظر است.

خانه ام را فروختم / کتابم را گم کردم / یک جفت کتانی خریدم / علی از مدرسه خارج شد

۲- تضمنی : زمانی که بخشی از معنای اصلی لفظ مورد نظر است.

آخر هفته خانه ام رنگ خواهم کرد / صندلی شکست / ماشینم در راه خراب شد

۳- التزامی : زمانی که لفظ بر معنای خارج از معنای اصلی ولی ملازم و همراه با آن دلالت می کند.
کنایه و استعاره نمونه ای از همین دلالت است

خانه ام را دزد برد / علی شیر است / دندان رو جگر بذار / دست به عصا باش / پیرم کردی

۱۴- در کدام مورد ، هر سه نوع دلالت لفظ بر معنا به کار رفته است ؟ (آزمون قلمچی)

۱) باید از زندگی دست شست / محمدعلی شاه مجلس را به توپ بست / دیروز ماشین علی خراب شد

۲) علی مثل شیر شجاع است / اداره با خاطیان پرونده برخورد کرد / کشور ایران دارای آب و هوای خشک است

۳) دیوار خانه فرو ریخت / کتاب منطق گم شده است / کف دستم را بو نکرده بودم

۴) مدیر مدرسه زنگ زد / سقراط در شهرش یه پاکدستی شهره بود / شیر سلطان جنگل است

مغالطه توسل به معنای ظاهری :

به کار بردن دلالت های تضمنی یا التزامی به جای دلالت مطابقی و بر عکس ، منجر به مغالطه ی ((توسل به معنای ظاهری)) می شود.

مثال :

+ گفته بودی بعد از ظهر بریم بیرون ؛ الان ساعت ۱۰ شب است

- خب بعد از ظهره دیگه

مثال :

+ رفتیم کافه من حساب می کنم

- بیا اینم صورت حساب

+ خب سهم هر کدوممون رو محاسبه کردم

☹

۱۵- کدام یک از گزینه های زیر می تواند منجر به مغالطهٔ توسل به معنای ظاهری شود ؟ (آزمون قلمچی)

۱) علی ماشین خریده است

۲) مدیر مدرسهٔ ما کم سن و سال است

۳) مدرسه اجازه به تحصیل من داد

۴) او اندازهٔ گاوی بزرگ شده است

مغالطه ابهام در مرجع ضمیر :

مغالطهٔ ابهام در عبارت می تواند به ۲ دلیل باشد :

۱) ابهام در مرجع ضمیر :

- علی تا احمد را دید کلاهش را به او داد

- همراه پیرزن ویلچرش را حرکت داد

- او گفت این کتاب من است

۲) دو پهلو بودن عبارت :

الف) مشخص نبودن نقش دستوری کلمه

ـ از راهنمایی شما خوش حالم (شما منو راهنمایی کردید یا من شما را ؟)

ـ از آموزش شما مفتخرم (به شما آموزش داده‌ام یا شما من را آموزش داده‌اید ؟)

ب) مشخص نبودن بخش محذوف جمله

میل دارید با ما شام بخورید ؟ نه میل ندارم (به شام یا با ما خوردن شام ؟)

ج) جملات منفی که بعد از آن ها تشبیه می آید

من مثل تو صبور نیستم (تو صبور هستی یا نیستی؟)

او مثل ما سخت‌کوش نیست (ما سخت‌کوشیم و او نیست یا به اندازه ما نیست؟)

۱۶- در کدام مورد احتمال مغالطهٔ ابهام در مرجع ضمیر وجود دارد ؟ (آزمون قلمچی)

۱) علی و زهرا با هم ازدواج کردند
۲) خواهر فاطمه دختر خوبی است
۳) پرستار پیرمرد ، لباسش را مرتب کرد و او را سوار اتومبیل نمود
۴) علی گفت :«من باید به دانشگاه بروم»

۱۷- در کدام گزینه نوع مغالطهٔ احتمالی با گزینه های دیگر متفاوت است ؟ (آزمون قلمچی)

۱) در فارسی کتاب های امثال قرآن کم است
۲) من از راهنمایی شما پشیمان هستم
۳) این کتاب ها قیمت ندارند
۴) آقای قمری دوست بیست سالهٔ من است

۱۸- در مقابل کدام گزینه ، مغالطه ای که ممکن است رخ دهد به درستی نیامده است ؟ (آزمون قلمچی)

۱) علی به دوستش گفت کتابش منتشر شده است (ابهام در مرجع ضمیر)

۲) چهارمین و آخرین فصل کتاب فلسفه را نخوانده بودم (اشتراک لفظ)

۳) استاد ما امروز صبح سر کلاس ، شعر فردوسی را حماسی خواند (اشتراک لفظ)

۴) اگر با امیر توی یک قطار بودی پول او را بده – اگر همراهم بود چشم (توسل به معنای ظاهری)

۱۹- هر عبارت با مغالطهٔ احتمالی و پیشنهادی آن هماهنگ و متناسب است؛ به جز عبارت... (آزمون‌قلمچی)

۱) وزیر دفاع ایتالیا به معاون خود گفت در صورت سفر نتانیاهو به کشور ، وی را دستگیر می کند (مغالطهٔ ابهام در مرجع ضمیر)

۲) پلیس گفت : جابه جایی هر دام در کشور بررسی می شود (مغالطهٔ اشتراک لفظ)

۳) او سرپرست گروهی بود که برای بازگرداندن مسلمانان به حبشه رفته بود (مغالطهٔ شیوهٔ نگارشی کلمات)

۴) تیم «الف» در دومین بازی پیاپی خود مقابل تیم «ب» با نتیجهٔ درخشان به پیروزی رسید (مغالطهٔ ابهام در مرجع ضمیر)

۲۰- کدام گزینه مستعد وقوع مغالطه ای است که روبه رویش نوشته شده است ؟ (آزمون گزینه دو)

۱) اختلاف دوسالهٔ علی و برادرش نهایتا در دادگاه حل و فصل شد (اشتراک لفظ)

۲) این لحظاتی که مشغول صحبت هستیم ، واقعا قیمت ندارد (اشتراک لفظ)

۳) ریاضی مانند فلسفه از شهود بهره نمی برد (نگارشی کلمات)

۴) تو ماه منی ، مرا با ماه گردون چه کار (ابهام در مرجع ضمیر)

۲۱- در مقابل کدام گزینه ، مغالطه ای که ممکن است رخ دهد به درستی آمده است ؟ (خیلی سبز)

۱) من مثل تو لجباز و یک دنده نیستم (نگارشی کلمات)

۲) هرکه آمد عمارتی نو ساخت / رفت و منزل به دیگری پرداخت (توسل به معنای ظاهری)

۳) در خانه ما حرف اول و آخر را پدرم می زند (اشتراک لفظ)

۴) فروش کتاب های فلسفه در غرب آغاز شد (نگارشی کلمات)

۲۲- کدام مورد ، قابلیت مغالطهٔ توسل به معنای ظاهری را دارد یا بر اساس این مغالطه بیان شده است ؟ (سراسری ۹۹)

۱) دانایان معتقدند که شیر ، در رویاهای صادقه ، از علم حکایت دارد

۲) میان ماه من تا ماه گردون تفاوت از زمین تا آسمان است

۳) گفتم: فعلا کمی دست به عصا باش. گفت آخر عصا ندارم.

۴) مزرع سبز فلک دیدم و داس مه نو یادم از کشتهٔ خویش آمد و هنگام درو

۲۳- در کدام یک ، هر سه نوع دلالت برای «مدرسه» به کار رفته است ؟ (سراسری ۱۴۰۰)

۱) نقاش بعد از نقاشی مدرسه ، به مدیر مدرسه گفت که از دانش آموزان بخواهد که در حفظ نظافت مدرسه همکاری کنند

۲) علی هنگام ورود به مدرسه ، متوجه شد مدرسه را دزد برده و دانش آموزان با ناراحتی در حال مرتب کردن مدرسه اند

۳) دانش آموزان از مدرسه اجازه گرفتند تا مدرسه را برای جشن تزئین کنند و پس از اتمام کار از مدرسه خارج شوند

۴) مدرسه ما نزدیک یک کارخانه است. تمام مدرسه از صدای کارخانه ناراضی اند و قرار است مدرسه را به جای دیگری ببرند

۲۴- در کدام عبارت ، احتمال وقوع مغالطهٔ اشتراک لفظ وجود دارد ؟ (سراسری ۱۴۰۱)

۱) ثروت آدمی در گوهر وجود او است.

۲) آینده درخشان این کودک از وجنات او هویدا است.

۳) خانه را دزد برده است ، هرچه گشتم پیدایش نکردم.

۴) یکی از معلمانم را پس از مدت ها دیدم و از او چند عکس به یادگار گرفتم.

۲۵- در مقابل کدام گزینه، مغالطه ای که ممکن است رخ دهد، به درستی آمده است؟ (سراسری ۱۴۰۴ تیر)

۱) علی با برادرش به دیدن دوستش رفت (نگارش کلمات)

۲) مردم شهر شما مانند ما با عاطفه نیستند (نگارش کلمات)

۳) پیرخرد گوش شنوا و چشم بینا دارد (ابهام در مرجع ضمیر)

۴) می توان گفت که کلام فلسفه است اما عرفان نه (ابهام در مرجع ضمیر)

درس سوم : مفهوم و مصداق

اگر هر مفهوم را از نظر ارتباطش با مصداق بیرونی در نظر بگیریم ، می توانیم چند نوع تقسیم بندی برای مفاهیم ارائه کنیم ؛ در ادامه به بررسی این تقسیمات و اصطلاحات مربوط به مفاهیم می پردازیم

مفاهیم

کلی ← مصداق مشخص ندارد
- ۱) بیش از یک مصداق دارد
- ۲) در حال حاضر یک مصداق خارجی دارد اما قابلیت داشتن مصادیق متعدد دارد
- ۳) بدون مصداق (خیالی)

جزئی ← مصداق مشخص دارد
- ۱) اسم خاص
- ۲) این / آن
- ۳) مجموعه مشخص
- ۴) خود لفظ

تحصیل باما

مفاهیم جزئی :

اسم خاص : کرج ، فردوسی ، پرسپولیس ، اصفهان ، ایران ، سقراط ، محمد ، علی و...

* **القاب و اوصاف تاریخی اسم خاص نیستند**

بلندترین قله جهان / انقلاب کبیر / شاهنشاه / خاتم الانبیا / مولود کعبه / ضامن آهو و...

مفاهیمی که با صفات اشاره «این» و «آن» می آیند : آن مداد ، این درخت و...

* فقط مفهومی را جزئی می کند که مستقیم مورد اشاره قرار میگیرد : پسر این خانم ، لباس آن مرد و...
* ضمایر ملکی نشانه ی جزئی بودن مفاهیم نیستن : کتابم ، لباسم و...

وقتی لفظ یک مفهوم ، مورد نظر باشد ، نه خود مفهوم : دریا چهار حرف دارد / مِهر و مُهر نقطه ندارند / شیر برعکس ریش است و...

مجموعه های مشخص : مجموعه اعداد طبیعی / مجموعه کتاب های این کتاب خانه ۲۰۰ جلد است / مجموعه اعداد فرد و...

مفاهیم خیالی که مصداق مشخص دارند : باب اسفنجی / بتمن و...

مفاهیم کلی : قابلیت فرض مصادیق متعدد دارند

مفاهیمی که مصادیق متعدد دارند : انسان ، کتاب ، شهر ، شاعر و...

مفاهیم خیالی : دیو ، سیمرغ ، دریای خون ، کوه طلا ، اسب بالدار و...

مفاهیمی که یک مصداق دارند اما قابلیت این را دارند که بیش از یک مصداق داشته باشند : مولود کعبه ، تنها فرزند خانواده ، انقلاب کبیر و...

* القاب و اوصاف تاریخی کلی هستند
* در تشخیص مفهوم کلی ، به قابلیت و امکان فرض مصادیق متعدد توجه می کنیم ، نه مصادیق موجود
* مصادیق یک مفهوم می تواند ذهنی یا واقعی باشد (ذهنی مانند اعداد)
* هر صفت و توضیحی که فقط به یک مصداق اشاره می کند ، مفهوم کلی است ولی خود آن مصداق جزئی است

بلند ترین قله جهان (کلی)	اورست (جزئی)
کشور قهرمان جام جهانی ۲۰۲۲ (کلی)	آرژانتین (جزئی)
پایتخت ایران (کلی)	تهران (جزئی)
رئیس جمهور فعلی ایران (کلی)	مسعود پزشکیان (جزئی)
آخرین فرستاده خدا و پیامبر اسلام (کلی)	حضرت محمد (ص) (جزئی)

۲۶- اگر مفهومی کلی باشد ..... (آزمون قلمچی)

۱) مصادیق بی نهایت در ذهن دارد

۲) مصادیق متعدد اما محدود در ذهن دارد

۳) ممکن است تنها یک مصداق در ذهن داشته باشد

۴) فرض داشتن مصادیق مختلف برای آن محال نمی باشد

نسبت های چهارگانه

اگر دو مفهوم کلی را باهم مقایسه کنیم ، میان مصادیق آن ها می تواند چهار نوع نسبت وجود داشته باشد

۱) تساوی :

دو مفهوم زمانی تساوی خواهند داشت که تمام مصادیقشان مشترک باشد و مفهوم غیر مشترک نداشته باشند

هر الف ب است

هر ب الف است

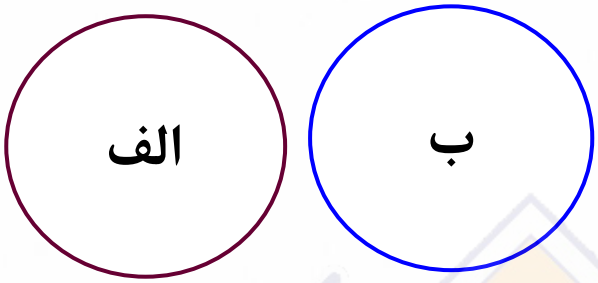

هر مثلث سه ضلعی است

هر سه ضلعی مثلث است

۲) تباین :

دو مفهومی که با هم هیچ مصداق مشترکی نداشته باشند دو مفهوم متباین هستند

هیچ الف ب نیست

هیچ ب الف نیست

هیچ مثلث مربع نیست

هیچ مربعی مثلث نیست

۳) عموم و خصوص مطلق :

زمانی که یک مفهوم عام تر از دیگریست و همه ی مصادیق مفهوم خاص را در بر می گیرد

هر ب الف است

بعضی الف ب است

بعضی الف ب نیست

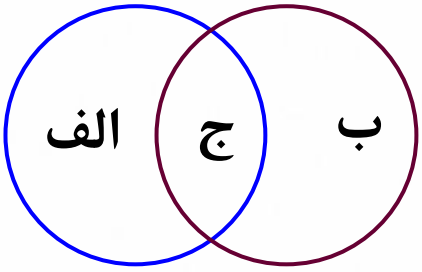
هر انسانی حیوان است

بعضی حیوان ها انسان هستند

بعضی حیوان ها انسان نیستند

۴) عموم و خصوص من وجه :

زمانی که دو مفهوم هم مصادیق مشترک دارند و هم مصادیق اختصاصی و غیرمشترک

بعضی الف ب است (ج)

بعضی الف ب نیست

بعضی ب الف است (ج)

بعضی ب الف نیست

۲۷- نسبت بین مفاهیم ذکر شده در کدام گزینه به ترتیب «عموم و خصوص مطلق» و «تباین» است ؟ (آزمون قلمچی)

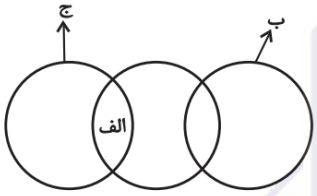
۱) «آقای سعیدی» و «انسان» - «آب» و «یخ»

۲) «سرباز» و «پلیس» - «انسان» و «حیوان»

۳) «ایران» و «تهران» - «اراک» و «شیراز»

۴) «نامی» و «انسان» - «ناطق» و «موش»

۲۸- شکل مقابل نسبت میان مصادیق کدام مفاهیم را به درستی نشان می دهد ؟ (۱۶ آبان قلمچی)

۱) الف : میز سیاه / ب : میز / ج : لباس

۲) الف : سیاه / ب : لباس / ج : شلوار

۳) الف : قارچ خوراکی / ب : حیوان / ج : قارچ

۴) الف : حلال گوشت / ب : حیوان / ج : گاو

استفاده از نسبت های چهارگانه در طبقه بندی مفاهیم :

طبقه بندی مفاهیم ، وجوه مشترک مفاهیم شبیه به هم و وجوه افتراق مفاهیم غیر مشابه را مشخص می کند.

- عام ترین مفهوم در بالا و خاص ترین مفهوم در انتهای طبقه بندی قرار می گیرند
- مصادیق هر طبقه در مقایسه با طبقه بالا ، کمتر و در مقایسه با طبقه پایین ، بیشتر است
- نسبت میان دو مفهوم که در یک طبقه قرار دارند ، **تباین** است
- نسبت میان دو مفهوم در دو طبقه متفاوت ، **عموم و خصوص مطلق** است
- در طبقه بندی مفاهیم رابطه **عموم و خصوص من** وجه نداریم

طبقه بندی های مهم :

۲۹- کدام گزینه صحیح است ؟ (آزمون قلمچی)

۱) «خیابان ولیعصر» مفهومی کلی است ، زیرا در شهرهای مختلف مصداق آن وجود دارد

۲) مفهومی که هیچ مصداق خارجی نداشته باشد حتماً جزئی نیست

۳) مفهومی که مصادیق متعدد دارد ممکن نیست کلی نباشد

۴) مفهومی مانند «بلندترین قلهٔ جهان ، اورست» به دلیل داشتن یک مصداق همیشه کلی است

۳۰- فرض کنید در مورد چند مفهوم کلی می دانیم که M برخی از افراد A و N تمام افراد نقیض A را شامل می شوند و مصداق مشترکی بین M و N وجود ندارد. در این صورت چه نسبتی میان M و نقیض A برقرار است ؟ (آزمون قلمچی)

۱) تباین ۲) عموم و خصوص من وجه

۳) عموم و خصوص مطلق ۴) تساوی

۳۱- مفهومی مانند «A» را در نظر بگیرید. اگر تعدادی از مصادیق آن با مفهومی مانند «B» مشترک باشد و هر دو مصداق های اختصاصی هم داشته باشند ، و اگر مصادیق مفهومی مانند «C» هم تماماً داخل در مصادیق مفهوم «B» باشد، نسبت میان مصادیق دو مفهوم «A» و«C» چگونه خواهد بود ؟ (آزمون قلمچی)

۱) قطعا رابطهٔ میان این دو مفهوم عموم و خصوص مطلق است

۲) ممکن است نسبت میان این دو مفهوم تساوی است

۳) قطعا رابطهٔ میان این دو مفهوم عموم و خصوص من وجه است

۴) ممکن است نسبت میان این دو مفهوم تباین باشد

۳۲- کدام گروه از مفاهیم یک طبقه بندی درست منطقی را شکل داده اند ؟ (آزمون قلمچی)

۱) موجود > مادی > غیرمادی > روح

۲) آسیایی > ایرانی > تهرانی > شیرازی

۳) مادی > نمو کننده > درخت > سرو

۴) آدم > دانش آموز > دبیرستانی > ابتدایی

۳۳- اگر قضایای «بعضی الف ها ب است» و «بعضی الف ها ب نیستند» درست باشند ، دربارهٔ رابطهٔ «الف و ب» کدام عبارت ، درست است ؟ (سراسری ۹۹)

۱) لزوما عموم و خصوص من وجه است

۲) تساوی یا عموم و خصوص مطلق است

۳) تساوی یا عموم و خصوص من وجه است

۴) عموم و خصوص مطلق یا عموم و خصوص من وجه است

۳۴- اگر دو مفهوم کلی A و B را داشته باشیم ، به طوری که A اعم از B باشد و C مساوی مجموع A و B باشد ، کدام یک از نسبت های چهارگانه در مورد C برقرار است ؟ (سراسری ۱۴۰۱)

۱) مساوی A است

۲) مساوی B است

۳) با A نسبت عموم و خصوص مطلق دارد

۴) با B نسبت عموم و خصوص من وجه دارد

۳۵- در عبارت زیر ، کدام یک از نسبت های چهارگانه را نمی توان مشاهده کرد ؟ (سراسری ۱۴۰۱ خارج)

«موجودات عالم به دو قسم مادی و مجرد تقسیم می شوند. جانداران که جزء موجودات مادی هستند ، به دو قسم گیاهان و جانورانی که دارای حواس هستند ، تقسیم می شوند.»

۱) تباین ۲) عموم و خصوص من وجه ۳) تساوی ۴) عموم و خصوص مطلق

۳۶- هرگاه A و B دو مفهوم کلی باشند که A مصادیق مشترکی با B داشته باشد به نام C و مصادیق اختصاصی خود را نیز داشته باشد ، کدام عبارت درس خواهد بود ؟ (سراسری ۱۴۰۱ دی ماه)

۱) میان A و B می تواند رابطه ی تساوی برقرار باشد

۲) رابطه ی A با غیرC عموم و خصوص من وجه است

۳) رابطه B با C حتما تساوی است

۴) غیرC مصادیق اختصاصی B خواهد بود

تحصیل باما